

UNIWERSYTET
MIKOŁAJA KOPERNIKA
W TORUNIU

Wydział Nauk o Zdrowiu
Collegium Medicum w Bydgoszczy

Prof. dr hab. Aldona Kubica
Wydział Nauk o Zdrowiu
Collegium Medicum w Bydgoszczy
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Bydgoszcz, 24.05.2022 r.

Recenzja rozprawy doktorskiej mgr Anny Larysz

**Czynniki wpływające na występowanie objawów depresji i lęku u pielęgniarek
wykonanej pod kierunkiem prof. dr hab. Izabelli Uchmanowicz**

Specyfika pracy pielęgniarki związana z intensywnymi oddziaływaniami czynników stresogennych, lękiem oraz pracą zmianową implikuje podwyższone ryzyko występowania depresji u osób wykonujących ten zawód. Zgodnie z Kodeksem Etyki Zawodowej pielęgniarka wypełniając swoją rolę zawodową zobowiązana jest do udzielania wszystkim pacjentom troskliwej opieki zgodnej z obowiązującymi standardami. Jednak powszechne w naszym kraju niedobory kadrowe powodujące konieczne, ale trudne do zaakceptowania zmiany organizacyjne powodują zwiększone obciążenie pracą, niekorzystnie wpływają na relacje międzyludzkie w środowisku zawodowym, obniżają poziom satysfakcji z pracy oraz zwiększają ryzyko wypalenia zawodowego. Wszystkie te czynniki z jednej strony sprzyjają występowaniu depresji, a z drugiej strony depresja jest główną przyczyną wypalenia zawodowego w wymiarze wyczerpania emocjonalnego. W ostatnim czasie pandemia COVID-19 oraz dodatkowe uwarunkowania związane ze szczególnymi wymogami opieki nad pacjentami zakażonymi wirusem SARS-CoV-2 stanowią dodatkowe czynniki niekorzystnie modyfikujące warunki pracy pielęgniarek.

Na podkreślenie zasługuje fakt, że Doktorantka, jako pierwsza podjęła badania nad depresją w grupie zawodowej pielęgniarek kardiologicznych.

Przedstawiona do recenzji praca doktorska składa się z dwóch prac oryginalnych opublikowanych w renomowanych czasopismach naukowych po pomyślnym przejściu procesu merytorycznych recenzji.

1. Larysz A, Uchmanowicz I. Sociodemographic Factors and Depressive Symptoms Among Cardiac Nurses: A Cross-Sectional Study. *Frontiers in Psychology* 2021; 12: 723035.

MEN = 70,00 IF = 2,988

2. Larysz A, Prokopowicz A, Zakliczyński M, Uchmanowicz I. Occurrence of Professional Burnout and Severity of Depressive Symptoms among Cardiac Nurses: A Cross- Sectional Study. *International Journal of Environmental Research and Public Health* 2021; 18 (22): 12038.

MEN = 140,00^[1]IF = 3,390

Kopie obu publikacji są poprzedzone bardzo dobrze napisanym zwartym wstępem. Następnie Autorka zdefiniowała cel główny i cele szczegółowe pracy. Celem głównym było wyłonienie i analiza czynników wpływających na występowanie objawów depresji i lęku u pielęgniarek kardiologicznych.

Doktorantka zdefiniowała następujące cele szczegółowe:

- Identyfikacja czynników socjodemograficznych wpływających na występowanie oraz nasilenie objawów depresji i lęku u pielęgniarek kardiologicznych.
- Wykazanie dwukierunkowej zależności między objawami depresji a poziomem wypalenia zawodowego pielęgniarek kardiologicznych.
- Porównanie związku między wypaleniem zawodowym a nasileniem depresji pielęgniarek kardiologicznych mierzonym za pomocą dwóch odrębnych narzędzi.

Badania przeprowadzone przez mgr Annę Larysz zostały przeprowadzone wśród pielęgniarek wrocławskich szpitali pracujących na oddziałach o profilu kardiologicznym. Z badań wykluczono pielęgniarki nieposiadające specjalizacji z kardiologii, pielęgniarki z rozpoznanymi wcześniej zaburzeniami psychicznymi oraz pielęgniarki, które nie wyraziły świadomej i dobrowolnej zgody na udział w badaniu. W pierwszym badaniu wzięło udział 336 a w drugim 400 pielęgniarek.

Dobrze dobrana i precyzyjnie opisana metodologia badań opierała się o standaryzowane kwestionariusze badawcze oraz ankietę własną dotyczącą danych społeczno-demograficznych.

Doktorantka wykorzystała następujące narzędzia badawcze:

- Inwentarz Wypalenia Zawodowego Ch. Maslach (ang. *Maslach Burnout Inventory*, MBI),
- Inwentarz Depresji Becka (ang. *Beck Depression Inventory*, BDI),
- Kwestionariusz Zdrowia Pacjenta (ang. *Patient Health Questionnaire-9*, PHQ-9).

Opis narzędzi statystycznych zastosowanych w dysertacji uzupełnia jasno opisaną metodologię badań.

W rozdziale Wyniki Doktorantka podsumowuje kolejno rezultaty badań raportowane w obu publikacjach. Po skrótowym opisie charakterystyki badanej populacji z pierwszej publikacji przedstawiła determinanty wyniku Kwestionariusza Zdrowia Pacjenta (PHQ-9) określone w analizie regresji jedno i wieloczynnikowej. W kolejnym kroku pokazała predyktory wyniku Inwentarza Depresji Becka (BDI), podobnie jak poprzednio przedstawiając wyniki analizy regresji jedno i wieloczynnikowej. Te wyniki stanowiły podstawę pierwszej publikacji włączonej do dysertacji. Następnie opisała charakterystykę populacji z drugiej publikacji oraz wyniki przeprowadzonych analiz. Mgr Anna Larysz wykazała dodatnią korelację pomiędzy wynikami Kwestionariusza Zdrowia Pacjenta (PHQ-9) ze wszystkimi trzema podskalami Inwentarza Wypalenia

Zawodowego Ch. Maslach (MBI). Odnotowała także dodatnią korelację pomiędzy wynikami Inwentarza Depresji Becka (BDI) ze wszystkimi trzema podskalami Inwentarza Wypalenia Zawodowego Ch. Maslach (MBI). Obie te obserwacje zgodnie wskazują że większe nasilenie depresji jest powiązane z większym poziomem wypalenia zawodowego.

W rozdziale Podsumowanie Autorka krytycznie, oceniła uzyskane wyniki w kontekście danych z piśmiennictwa oraz omówiła ich implikacje praktyczne. Warto podkreślić, że alarmujące wyniki badań przeprowadzonych przez Doktorantkę wskazują na pilną konieczność interwencji mających na celu poprawę warunków pracy pielęgniarek, aby zapobiegać wypaleniu zawodowemu i depresji. Mgr Anna Larysz postuluje także wdrożenie działań ukierunkowanych na wzmocnienie opieki prewencyjnej nad pielęgniarkami kardiologicznymi.

Wnikliwa analiza wyników badań pozwoliła Autorce na poczynienie szeregu oryginalnych spostrzeżeń, które wzbogacają wiedzę na temat czynników wpływających na występowanie depresji i wypalenia zawodowego wśród pielęgniarek kardiologicznych. Niezwykle ciekawe są wykazane przez doktorantkę dwukierunkowe zależności pomiędzy depresją a wypaleniem zawodowym. Syntetycznie opracowane wnioski dobrze podsumowują pracę, odpowiadają jej celom i znajdują odzwierciedlenie w uzyskanych wynikach.

Przedstawiona mi do recenzji dysertacja pod względem redakcyjnym jest wykonana wyjątkowo starannie. Nie budzi zastrzeżeń formalnych, językowych, stylistycznych ani interpunkcyjnych. Układ pracy nie jest typowy dla prac doktorskich, ponieważ jej najistotniejszą część stanowią dwie powiązane ze sobą tematycznie publikacje, załączony tekst stanowi ich podsumowanie, a dodatkowe informacje o dorobku naukowym Autorki pokazują zasługującą na uznanie sylwetkę naukowca.

Przemyślany dobór piśmiennictwa w liczbie 42 pozycji wynika z wymogów czasopism, w których ukazały się publikacje wchodzące w skład dysertacji.

Praca mgr Anny Larysz bez wątpienia stanowi bardzo wartościowy wkład w badania nad depresją, lekiem, oraz wypaleniem zawodowym wśród pielęgniarek.

Podsumowując moją recenzję pracy stwierdzam, że temat rozprawy doktorskiej jest interesujący o wyjątkowo dużym znaczeniu praktycznym.

Doktorantka dowiodła umiejętności formułowania hipotez i rozwiązywania problemów naukowych. Oceniana rozprawa doktorska, której autorem jest mgr Anna Larysz spełnia warunki określone w art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65, poz. 595, z późn. zm.).

Podsumowując, wnoszę do Wysokiej Rady Dyscypliny Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Medycznego im. Piastów Śląskich we Wrocławiu o dopuszczenie mgr Anny Larysz do dalszych etapów przewodu doktorskiego. Jednocześnie zgłaszam wnioszek o wyróżnienie pracy ze względu na wyjątkową wartość praktyczną prowadzonych badań.

Bydgoszcz, dnia 24.05.2022r.

Prof. dr hab. Aldona Kubica

